

P6_TA-PROV(2004)0011

Valko-Venäjän tilanne

Euroopan parlamentin päätöslauselma Valko-Venäjän tilanteesta

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon aikaisemmat päätöslauselmansa Valko-Venäjän tilanteesta,
- ottaa erityisesti huomioon 24. lokakuuta 1996 Valko-Venäjän tilanteesta antamansa päätöslauselman¹, jossa se päätti olla toteuttamatta uusia toimia EU:n ja Valko-Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen ratifioimiseksi siihen saakka, kunnes Valko-Venäjän viranomaiset antavat selvän merkin siitä, että ne aikovat täysin kunnioittaa perustavaa laatua olevia demokraattisia oikeuksia ja ihmisoikeuksia,
- ottaa erityisesti huomioon Valko-Venäjältä ennen vuoden 2001 presidentinvaaleja 5. heinäkuuta 2001 antamansa päätöslauselman² sekä parlamentaarisen troikan (ETYJin ja Euroopan neuvoston parlamentaaristen yleiskokousten sekä Euroopan parlamentin) raportit vuoden 2000 parlamenttivaalien (30. tammikuuta 2001) ja vuoden 2001 presidentinvaalien (4. lokakuuta 2001) jälkeen,
- ottaa erityisesti huomioon 11. helmikuuta 2003 antamansa päätöslauselman Euroopan unionin ja Valko-Venäjän välisistä suhteista: kohti tulevaa kumppanuutta³,
- ottaa huomioon ETYJin Istanbulin huippukokouksessa vuonna 1999 antaman julkilausuman⁴,
- ottaa huomioon Euroopan neuvoston päätöslauselmat Valko-Venäjän tilanteesta ja erityisesti sen 28. huhtikuuta 2004 antaman päätöslauselman⁵ lehdistön vainosta Valko-Venäjällä,
- ottaa huomioon ETYJin Minskin-toimiston päällikön hiljattain antaman julkilausuman, jossa tämä arvosteli kahden Valko-Venäjän opposition jäsenen tuomitsemista vankeusrangaistuksiin Valko-Venäjän presidentin kunnian loukkaamisesta,
- ottaa huomioon puheenjohtajavaltion Alankomaiden Euroopan unionin puolesta 30. heinäkuuta 2004 antaman julkilausuman Valko-Venäjän viranomaisten Minskin eurooppalaiseen humanistiseen yliopistoon kohdistamasta tuomittavasta painostuksesta⁶,
- ottaa huomioon komission 11. toukokuuta 2004 antaman tiedonannon Euroopan naapuruuspolitiikasta (KOM(2004)0373),

¹ EYVL C 347, 18.11.1996, s. 168.

² EYVL C 65 E, 14.3.2002, s. 373.

³ EUVL C 43 E, 19.2.2004, s. 60.

⁴ SUM.DOC/2/99, 19. marraskuuta 1999.

⁵ Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1372 (2004).

⁶ 11835/1/04 REV 1.

- ottaa huomioon YK:n ihmisoikeustoimikunnan antamat päätöslauselmat ja sen päätöksen nimittää erityisedustaja raportoimaan Valko-Venäjän tilanteesta,
- ottaa huomioon työjärjestyksen 103 artiklan 4 kohdan,
- A. ottaa huomioon, että Valko-Venäjällä järjestetään parlamenttivaalit 17. lokakuuta 2004,
- B. ottaa huomioon, että presidentti Lukashenka on päättänyt, että vaalien yhteydessä pidetään kansanäänestys siitä, poistetaanko perustuslaista pykälä, joka rajoittaa presidenttikauden enintään kahteen peräkkäiseen viiden vuoden toimikauteen,
- C. ottaa huomioon troikan tulleen siihen johtopäätökseen, että sen enempää vuoden 2000 parlamentaarisen kuin vuoden 2001 presidenttivaalitkaan eivät olleet vapaat ja oikeudenmukaiset ja että vaaleja edelsivät hallituksen mielivaltaiset toimet poliittista oppositiota, riippumattomia tiedotusvälineitä ja vaaleja tarkkailemaan saapuneita järjestöjä kohtaan,
- D. ottaa huomioon, että Valko-Venäjän tilanne ei suinkaan ole parantunut vaan heikentynyt edelleen siinä määrin, että ihmisoikeuksiin suhtaudutaan halveksien, alahuoneelta on riistetty lainsäädäntövalta ja talouselämä on presidentin käskyvallan alla; mainitsee esimerkkeinä tällaisista loukkauksista demokraattisen opposition jäsenten vangitsemisen ja muun vainoamisen, vaaleihin valmistautuvien poliittisten puolueiden poistamisen rekisteristä, opposition ehdokkaiden häirinnän ja pelottelun sekä oppositio puolueiden edustajien läsnäolon estämisen vaalipaikoilla,
- E. ottaa huomioon, että Euroopan unioni on toistuvasti tuominnut Lukashenkan hallituksen toteuttamat merkittävien oppositiojohtajien pidätykset ja lukuisat katoamistapaukset ovat edelleen ratkaisematta,
- F. ottaa huomioon, että yli 50:n eri tasoilla toimivan ja erilaisia poliittisia suuntauksia edustavan demokraattisen kansalaisjärjestön, yli 20 riippumattoman joukkotiedotusvälineen sekä useiden koulutuslaitosten ja poliittisten puolueiden toiminta on viime vuosina lopetettu "teknisistä" syistä, ja että on selvää, että kaikissa tapauksissa näitä organisaatioita on selvästikin rangaistu presidentin ja hänen politiikkansa arvostelusta,
- G. ottaa huomioon, että Valko-Venäjällä tapahtuu jatkuvasti poliittisista syistä demokratialiikkeen aktivistien ja riippumattomien toimittajien pidätyksiä ja oikeudenkäyntejä sekä ulkomaalaisten karkotuksia; ottaa huomioon, että vain muutama päivä sitten kaksi Valko-Venäjän opposition jäsentä, Valeri Levonevski ja Aleksandr Vasiljev, tuomittiin kahdeksi vuodeksi vankilaan Valko-Venäjän presidentin kunnian loukkaamisesta,
- H. on erittäin huolissaan Valko-Venäjän viranomaisten päätöksestä kumota Minskissä toimivan kansainvälisesti tunnustetun eurooppalaisen humanistisen yliopiston toimilupa, mikä estää sitä toimimasta oikeushenkilönä; katsoo, että yliopisto on merkittävä esimerkki akateemisesta vapaudesta ja aitojen eurooppalaisten arvojen noudattamisesta opetus- ja tutkimusohjelmissa, joten toimiluvan kumoamisella on vakavia seurauksia satojen opiskelijoiden ja opettajien akateemiselle tulevaisuudelle,

- I. ottaa huomioon Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen 28. toukokuuta 2004 hyväksymän päätöslauseelman, jossa todetaan, että on näyttöä valtion johtavien virkamiesten osallisuudesta opposition johtohenkilöiden sieppaamiseen ja oletettuun murhaamiseen vuonna 1999,
- J. korostaa, että Valko-Venäjä on ainoa Itä-Euroopan maa, jonka kanssa EU ei ole vielä allekirjoittanut kumppanuus- ja yhteistyösopimusta, ja että maan poliittinen eristyneisyys syvenee edelleen,
- K. korostaa, että Valko-Venäjä kuuluu eurooppalaisen naapuruuspolitiikan piiriin mutta se ei nykyisin pysty hyödyntämään tehostettua yhteistyötä, koska maassa ei ole demokratiaa eikä oikeusvaltiota, vaikka maan kansalaiset toivovatkin EU:n kanssa tehtävän yhteistyön syventämistä,
1. tuomitsee jyrkästi Valko-Venäjän hallinnon erottelemattomat hyökkäykset tiedotusvälineitä, toimittajia, opposition jäseniä ja ihmisoikeusaktivisteja kohtaan tai kaikkia muita kohtaan, jotka yrittävät ilmaista vapaasti kriittisiä mielipiteitä presidenttiä ja hallintoa vastaan; ottaa huomioon, että nämä hyökkäykset ilmenevät mielivaltaisina pidätyksinä, pidätettyjen epäasianmukaisena kohteluna, katoamisina, vainona poliittisin perustein ja muina painostustoimina, jotka ovat vastoin demokratian ja oikeusvaltion peruseriaatteita;
2. kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia varmistamaan, että 17. lokakuuta 2004 pidettävät parlamenttivaalit ovat vapaat, oikeudenmukaiset, yhdenvertaiset, vastuulliset ja avoimet ja että siten valitulla parlamentilla on myös tarkoituksenmukainen toimivalta, ja torjua epädemokraattisina toimet, joihin on ryhdytty tärkeimpien demokraattisten oppositiopuolueiden eliminoimiseksi, muun muassa työväenpuolueen julistamisen laittomaksi ja virallisen "varoituksen" antamisen Valko-Venäjän kansanrintamalle, mikä saattaa olla ensimmäinen askel kohti laittomaksi julistamista;
3. kehottaa Valko-Venäjän kansaa osallistumaan tulossa oleviin parlamenttivaaleihin; kehottaa keskusvaalilautakuntaa tarjoamaan maan kaikille poliittisille voimille tasapuoliset edellytykset asioida lautakunnan kanssa sekä yhtäläiset mahdollisuudet asettaa ehdokkaita; vetoaa Valko-Venäjän hallitukseen, jotta se sallisi kansainvälisten tarkkailijoiden tarkkailla vaaleja, jotta varmistettaisiin, että vaalit toteutetaan vapaasti ja rehellisesti; tunnustaa vaalien suuren merkityksen niin Valko-Venäjän paluulle demokratiaan kuin sen paluulle kansainvälisen demokraattisen yhteisön pariin;
4. pitää presidentti Lukashenkan yritystä jatkaa presidenttikauttaan kansanäänestyksen turvin uutena osoituksena hänen autoritaarisesta tavastaan johtaa maata ja kehottaa Lukashenkaa noudattamaan Valko-Venäjän perustuslaissa tasavallan presidentin toimikausien enimmäismäärälle asetettuja rajoituksia sekä luopumaan suunnitelmista järjestää asiasta kansanäänestys;
5. kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan välittömästi maan koulutuslaitosten ahdistelun ja kunnioittamaan akateemisen vapauden, opetuksen riippumattomuuden ja suvaitsevaisuuteen perustuvan koulutuksen peruseriaatteita;

6. pitää eurooppalaisen humanistisen yliopiston sulkemista erittäin huolestuttavana, koska se on opetusohjelmaltaan hyvin suunniteltu laitos, joka on kehittänyt merkittävää kulttuuriyhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden kanssa ja toiminut esimerkkinä akateemisesta vapaudesta ja opetuksen riippumattomuudesta; on yhtä lailla huolestunut siitä, että Jakub Kolas -koulu, ainoa toisen asteen oppilaitos, jossa kaikki kurssit pidettiin valkovenäjän kielellä, on suljettu;
7. kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia vapauttamaan välittömästi Valeri Levonevskin, Aleksandr Vasiljevin ja Mihail Larinitšin sekä kaikki muut vangittuina olevat hallituksen poliittiset vastustajat;
8. pitää myönteisenä YK:n ihmisoikeustoimikunnan päätöstä nimittää erityisedustaja raportoimaan Valko-Venäjän ihmisoikeustilanteesta ja sitä, että tavoitteeksi on asetettu ihmisoikeuskoulutukseen liittyvän ohjelman laatiminen kaikkia yhteiskuntasektoreita varten;
9. kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia kunnioittamaan ammattiyhdistysoikeuksia, erityisesti yhdistymisvapautta, joka on taattu Valko-Venäjän ratifioimissa ILO:n yleissopimuksissa;
10. korostaa jälleen kerran, että EU:n ja Valko-Venäjän suhteiden kehityksen määrää jatkossakin maan demokratia- ja uudistuskehitys;
11. pyytää EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiota painostamaan Valko-Venäjän viranomaisia suostumaan siihen, että Euroopan parlamentti lähettää valtuuskunnan tarkkailemaan 17. lokakuuta 2004 pidettäviä vaaleja, sekä luomaan edellytykset riippumattomalle tarkkailulle;
12. kehottaa komissiota hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti kansalaistasolla spontaanisti syntyneitä vaihto-ohjelmia Tšernobylin lapsista koostuvien Valko-Venäjän yhteisöjen ja eräiden EU:n jäsenvaltioiden kuntien välillä; kehottaa tässä yhteydessä luomaan kohdennetun kehyksen, jonka avulla voidaan tukea demokraattisiin arvoihin aidosti sitoutuneita Valko-Venäjän kuntia;
13. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, jäsenvaltioiden parlamenteille ja hallituksille, Valko-Venäjän hallitukselle ja parlamentille sekä ETYJin ja Euroopan neuvoston parlamentaarisisille yleiskokouksille.